

Associació P. Forana
Princesa, 24
07240 Sant Joan

1892 • 1992
CENTENARI
AJUNTAMENT DE SANT LLORENS DES CARDASSAR

GUSTAVO

92

Nota del director

Aquest mes no hi ha Editorial.

Diverses circumstàncies esdevingudes darrerament m'han fet pensar que el tema escollit no comptava amb el vist i plau de al majoria dels integrants del Consell de Redacció, el que ha motivat que substituís l'Editorial per aquesta nota del director. M'explicaré.

Dels vuit integrants del C.R. només se'n pogueren reunir tres, un dels quals, dies més tard, em mostrà les seves reserves sobre l'enfocament del tema que discutírem, l'assistència sanitària a Sant Llorenç. Fins i tot un altre *conseller* em va suggerir la possibilitat de dimidir si parlàvem del tema tal com s'havia tractat.

Crec evident que amb tot això el més prudent era deixar reposar la cosa fins al proper Consell de Redacció, on inevitablement s'hauran de clarificar les postures de cadascú dins el grup.

Enhorabones

Apart de les esmentades a les pàgines d'aquesta revista, únicament hem rebut una felicitació per haver arribat als 20 anys, la de Sebastià Riera, encarregat de les relacions amb la premsa de la Federació Socialista de Mallorca.

Des d'aquí li volem donar públicament les gràcies, al temps que reiteram a *tota* la resta d'institucions i agrupacions locals que tenen les pàgines de Flor de Card a la seva disposició per qualsevol cosa que hagin de menester.

Taula

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Febrer de 1992

Número 180

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: *Apòstol y Civilizador* (Petra)

Dipòsit legal: 765-1973

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza
 Maria Galmés
 Guillem Pont
 Guillem Quina
 Pere J. Santandreu
 Antònia Servera
 Guillem Soler

COL.LABOREN

		Portada
Gustavo Peñalver	Aniversari	
Aina Salas	Tertúlies	3
Jerònia Mesquida	En directe	8
	Molts d'anys	8
SMOE	Juguetes	8
Josep Cortès	Crònica informal	9
	Espipellades	16
	Curiositats municipals	17
	Moscards (resum)	23
Sol, i de dol	Batec	10
Jaume Galmés	Poesia	13
P.J.Santandreu	Eiximenis	14
Eduard Perales	A Flor de Card	16
Cristòfol Soler	Aniversari	17
PSM	Temps de rebaixes	18
Ignasi Umbert	Agricultura Balear	19
Xesc Umbert	Tel temps de gener	20
Ramon Rosselló	Història	21
Maria Galmés	Si lleu...	22
	Demografia	22
	Comptabilitat	
Guillem Pont	Sant Llorenç, ahir	24
Bel Nicolau	Distribució	

Sa revista

Textes: Aina Salas
Fotos: Josep Cortès

En aquesta ocasió, mos toca a noltros. Hem decidit que parlarlem de noltros. I és que després de quasi dos anys de fer tertúlies ja no hi malldiu.

L'ocasió és important: ja fa 20 anys que sa revista surt an es carrer i hem pensat que podria ser interessant que contàssim un poc sa nostra història. Per fer-ho mos hem reunit en Joan Rosselló, col.laborador habitual i ex-rector de Sant Llorenç, i que s'identificà molt amb so nostro grup; na Maria Galmés, que sempre ha fet una feina de caire administratiu, apart de tenir sa secció fixa des passatemp; també és sa nostra representant dins s'Associació de Prens Forana; en Guillem Pont, fundador de sa revista, director a sa primera etapa i que hi dedica tot es temps que pot, i en Pep Cortès, director actual i autèntica ànima i motor de sa revista actualment.

I digueren entre altres coses, lo següent:

tiràvem una revista i vaig aprendre sa tècnica per poder-la fer. Flor de Card va néixer gràcies a sa meva feina feta a sa de S'Alqueria, igual que sa que va sortir posteriorment a Son Macià ho féu a imatge i semblança de Flor de Card, així com d'altres que sortiren a altres llocs. Alló era una cadena.

Aina.- Vos pareix que hi va influir es fet de que un grup de gent gaudís d'un cert nivell cultural i que això els permetés enfrontar-se a ses forces des poble, fins llavors indiscutides?

Pep.- No crec que tenguéssim gens clar lo que volfem.

Guillem.- No hi havia uns plantejaments pensats i lògics, en aquells moments. Lo que tenfem clar és que es món on vivfem no mos agradava i pensàrem que qualche cosa s'havia de fer. Se va parir es Club Card després d'un embaràs de més d'un any, i quan es Club va haver partit, se va fer una revista, se recolzaren ets esports alternatius -ping-pong, escacs...-, ses exposicions de pintura, sa música, dinamitzàrem un poc es cor parroquial... Tot era una lluita, en certa manera inconscient, que no tenia uns objectius molt clars, però que sabfem que aquell món no mos agradava i reaccionàrem...

Pep.- Homo, en aquell temps tenfem un percentatge molt gros d'idealisme. Ten en compte que estam parlant de tres o quatre anys després del 68, i encara que directament no ho visquésim, es que noltros mos miràvem sí que ho feren (em referesc an en Frontera, en Janer Manila, etc.)

Guillem.- És molt complexe sebre perquè va néixer tot això.

Pep.- També s'ha de dir que en aquell temps no hi havia massa alternatives. O anaves an es bar o an es centro, i noltros volfem fer més coses, perquè férem de tot. També era un poquet de manca de sortides.

Guillem.- Jo crec que també tenfem un cert amor abstracte an es poble que te movia a lluitar per ell. Com és que ses generacions anteriors i posteriors no han tengut aquesta inquietud? No ho sé.

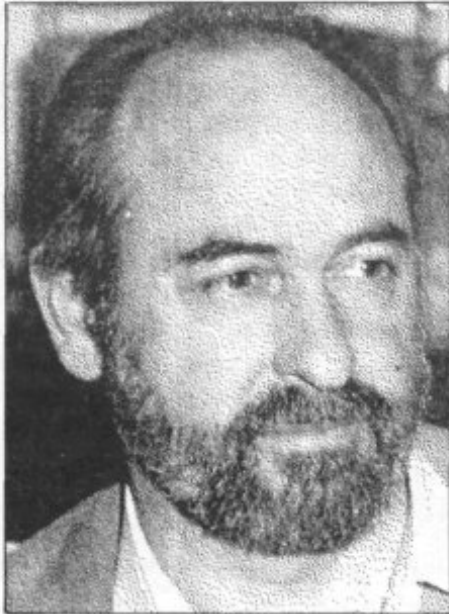

A la fotografia, Josep Cortès i Maria Galmés en el moment d'apagar les vint espelmes, el dia del sopar de l'aniversari.

Aina.- Per què fou necessari en un moment donat fer sa revista? Com va sorgir sa idea de fer públiques sa quan-de queixes, inquietuts... o el que fos, que tenfeu ara fa uns 20 anys?

Guillem.- En aquell temps anàvem molt calents de cap, me referesc que estàvem just abans de sa ruptura i tot era una inquietud. Un camí fou es Club Card, un altre sa revista, i altres coses. Jo havia fet escola a S'Alqueria i allà

Pep: I per què la tenguérem noltros? Tampoc mai no ho hem aclarit. Lo cert és que en es Club Card hi havia 300 o 400 persones, no érem quatre rates. Jo pens que va sortir en es moment oportú, sa gent ho havia de menester i tot-hom s'hi va abocar. I és que dúiem una activitat espantosa.

Joan.- Quan jo vaig venir, l'any 74 més o manco, veies una cosa que funcionava. En Jaume i jo mos integràrem molt bé.

Guillem.- Quan ells arribaren va ser una eclosió. Noltros esperàvem qualcú que tengués ses mateixes inquietuds, i es fet de que vengués un vicari nou va ser *de conya*, allò, perquè avui va arribar, se va presentar, i l'endemà ja fèiem feina plegats, i així cada vespre. Va ser una integració automàtica i total.

Maria.- Va ser molt positiu que un capellà jove fos allà en aquells moments, per unir sa part religiosa.

Pep.- Hi era, hi havia don Martí i Don Guillemet que col.laboraven.

Maria.- Però no estaven tan integrats com en Jaume.

Guillem: S'integració d'en Jaume, va fer que si qualcú tenia qualque dubte, aquest desaparegués. Fou un cúmul de circumstàncies que ho va fer rodar a tot bé.

Joan.- Te trobaves a un lloc on hi havia un camí i que era molt bo de fer

caminar-hi si volies. En Jaume i jo no tenguérem cap tipus de problema d'integració amb sa gent, i en concret amb sa gent de sa revista. I d'es Club record sa famosa setmana cultural, i que es *centro* sempre estava a caramull.

Pep.- I fins i tot s'Ajuntament també hi estava integrat. D'es tres presidents que tenguérem a sa primera época, dos eren regidors. I en Miquel Falera, que feia poc temps que era batle, mos insistia que no mos n'anàssim perquè volia presumir de que es Club estava damunt S'Ajuntament. An es final mos tregueren defora, però...

Guillem.- Eren jugades *polítiques* -entre cometes-. A noltros també mos interessava tenir una persona de poder que de qualque manera controlàs sa cosa. Era una espècie de connexió amb so poder.

Pep.- I p'es lloc. Tenfem un lloc preciós. També noltros tenfem clar que no volfem fer un club ni de l'Església ni de s'Estat. Volfem ser independents. No sé si hi férem quebres o no, però això ho teniem ben clar.

Guillem.- Tot té un cost i p'entura mos perdérem coses... Record un comentari d'en Biel Majoral que digué que *no erem d'es seus*, quan ses idees eren ses mateixes.

Joan.- Crec que si se pot mantenir s'indpendència és més positiu per un Club.

Pep.- Aquestes coses a molt de pobles les han duit es capellans. Aquí sempre hem estat gent que no érem capellans ni polítics, apart de que sempre hi hagin col.laborat. Una gent que després va tenir una experiència política desastrosa, que va durar mig any curt. Se va voler ficar en política i no va servir. Per aquestes coses p'entura serveix, però per estar dins sa política, no.

Aina.- Maria, i tu quan comencares?

Maria.- Jo vaig començar l'any 79, a sa segona etapa de sa Revista. Abans havia tengut molta crisi, hi havia pocs col.laboradors. En Guillem ho va deixar...

Pep.- De mitjan 75 fins al 77, sa Re-

vista se va aturar. En Guillem feia un *batec*...

Guillem.- Se feia un *batec* per informar sa gent. Era un fulla que llavors se repartia. Va esser un moment de crisi.

Pep.- S'Ajuntament mos va treure defora i, d'altra banda, es que dúiem es trull mos casàrem i lògicament canviàrem es costums. Ja no era tan fàcil sortir cada vespre a fer feina an es Club o a sa revista. Una vegada estabilitzada sa situació, sa va reprendre sa tasca de fer sa revista, ja en un altre pla. Passàren una crisi.

Joan.- Jo crec que ses crisis mos ajuden a créixer i crec que és molt positiu es fet de que sa revista hagi durat tots aquests anys. Si mos feim 125 anys enfora, tots es que vulguin estudiar s'història d'es poble hauran de consultar sa revista.

Guillem.- Sa Revista té molta més informació de poble que qualsevol altra cosa.

Joan.- An es pobles, maldament només fos un *batec*, hi hauria d'haver qualque cosa perquè mos contàs s'història.

Pep.- I fins i tot és més de fiar. A sa revista posam ses coses quan comencen a funcionar, cosa que ses actes de S'Ajuntament no fan. Segons ses actes, s'han pres molts d'acords que llavors no se duen a terme. Sa Revista és més real. I jo crec que a sa gent li agrada

perquè la segueix comprant.

Maria.- : Sí, ara sa revista sa gent la llegeix, li interessa molt. Es poble la se sent seva. I és que 20 anys, són molts per una revista. Ha tengut moltes crisis, però s'ha mantenguda.

És evident que si sa Revista ha existit durant 20 anys, és perquè hi ha hagut una persona molt caparruda -en Pep- que hi ha dedicat ho res i més hores, que li ha agradat..

Pep.- Això passa a totes ses activitats. Sobretot a ses lúdiques.

Guillem.- Però així mateix m'agradaria fer una anàlisi de perquè durant 20 anys surt una revista, sense condicionaments econòmics i perquè un *tio* se proposa que surti cada mes.

Aina.- P'entura no en trobarfem d'altre.

Guillem.- Revistes de tres o quatre anys, perfecte. Però és que són 20 anys!

Maria.- Revistes com aquesta, sense grans altibaixos, i que surtin 11 números cada any, n'hi ha molt poques. Jo no en conec d'altra.

Guillem.- I apart de que surti regularment, hi ha que dir que és una revista molt apreciada per gent que no és d'es poble. I això és perquè hi ha una certa serietat.

Pep.- Sí. Crec que aquest aprecí és conseqüència d'una gran serietat a s'hora de fer-la, i procuram en tot moment que estigui lo més ben presentada pos-

sible. No feim res a lo aviat. Si fos una revista comercial o si cobràssim, no ho farfem mes hé.

Maria.- *Flor de Card*, dins Premsa Forana, és una de ses revistes més ben considerades. Naturalment, no hen de comptar ses revistes professionals. Es personal d'aquestes en viu, mentres que noltros ho feim per afició.

Pep.- També hem de dir que si bé hem procurat que sa qualitat literària fos sa millor possible, hem sacrificat aquesta sempre a favor de sa participació. És a dir, si una cosa no mos ha agradat massa però l'ha feta un llorenç i ell trobava que ho havfem de publicar ho hem fet. També tènicament hem avançat i hem pasat per diferents etapes, procurant sempre millorar. Hem utilitzat es recursos que hem ob tengut amb sa revista, bàsicament en millorar-la.

Maria.- Sí, i hem mirat molt prim a s'hora de gastar.

Pep.- Altres revistes no se reparteixen dobbers, però sí qualque objecte, i fan regals an es col.laboradors. Noltros no mos repartim res.

Joan.- Jo insistiria en s'importància de sa revista en es poble, sobretot de cara an es futur.

Guillem.- És important sobretot que sigui molt local. Record que an es principi vàrem anar a veure al Pare Ginard, perquè mos assessrà una mica, i mos va aconsellar que si feiem un revista local, sobretot que fos local.

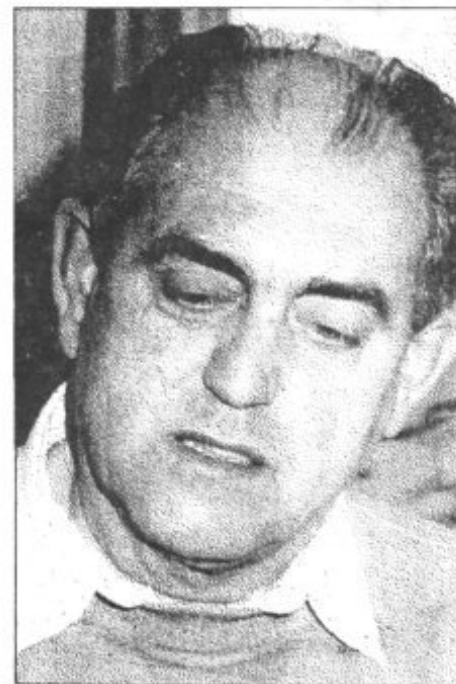
Pep.- Ses informacions que donam és clar que han de ser interessants p'es llorencins. Seria ridícul que pretenguéssim donar informacions i opinions d'àmbit nacional o provincial. Jo crec que si som conscients de lo que som i fins on podem arribar, i procuram fer-ho lo millor possible, pot anar bé. Si mos allargam més que es llençol, mostrem es peus.

Joan.- Jo trob molt interessant es fet de que quedin escrites ses col.laboracions, per petites que hagin estades.

Pep.- I fins i tot sa revista a pretès tenir un funció més o manco didàctica. Hem tengut seccions fixes de literatura,

poesies, etc. hem explicat com funcionaven es sistemes polítics, sa llei d'Hont...

Joan.- I d'ensenyar a llegir. Molta gent ha après de llegir en mallorquí amb ses rondaies. I p'entura molts de llorencins n'han après amb sa revista.

Guillem.- Es curiós que a ses festes de Sant Antoni, a ses carrosses sempre hi havia un *Viva san Antonio*. Un any després d'haver nascut sa revista ja vérem un *Visca sant Antoni*, cosa que celebràrem amb molt de renou en es bar.

Maria.- Enguany no crec que n'hi hagués cap de rètol en castellà.

Joan: És molt important lo que ha fet es Club culturalment. Si poguéssim pesar lo que en aquells anys va fer S'Ajuntament, l'Església, etc. i lo que va fer es Club, crec que pesarien molt més ses des Club.

Aina: I això sen e recursos.

Pep.- Sa revista també va servir com a contestació a S'Ajuntament. No és que nasquéssim per això, però ho feiem i és una cosa que encara feim. Fins llavors ningú no havia gosat fer plet an es batle i varen venir quatre pollastres que volgueren donar una altra visió de ses coses. I això els va venir molt de nou. És normal que els hi vengués per-

què no havia passat mai i no estaven educats per acceptar que se'ls qüestionàs sa seva feina. Dins es Club tot ja funcionava democràticament, però a a'Ajuntament no, i tenint en compte de quan parlam, eren una cosa grossa aquets *plantes*. Vist d'ara és clar que pareix no-res. Sa nostra idea, però, no era anar contra s'Ajuntament.

Guillem.- Al contrari! S'idea era de col.laborar. Però llavors fèiem una petita crítica, com per exemple, que fer es pont d'es Camp Rodó durava més que un mànec de cuera...

Pep.- O que hi havia goteres a s'escola, o que havien tomat un om...

Guillem.- Sí, qualsevol xorrada suposava un trauma tan gros per s'Ajuntament que qualcú digués coses així i que quedassin escrites, que era gros.

Pep.- Mos convocaren a quatre, davant tot s'Ajuntament, i mos donaren unes passades impressionants. En aquells temps, només érem quatre al.lotets. Lo que va passar és que després de dues, ja les perdérem sa por...

Guillem.- En un moment donat s'enfrontaren en Tomeu d'es Piset, que estudiava d'advocat, amb so secretari, perquè se li va ocórrer dir, a don Paco: *Si voleu que vos diguem sa veritat, noltros no som es representants d'es poble*. I en Tomeu molt seriós li plantà cara i li digué: *Què ha dit vostè? Es molt greu això que ha dit, molt greu*. Se creaven unes situacions que serien de veure en un video.

Pep.- Ara semblarien ridícules, però llavors no ho eran. Pensau que mos volien acusar de comunistes i noltros, sa veritat, sols no sabíem ni què eren es comunistes.

Guillem.- Vivíem una situació tan especial que record que una semana cultural a sa que teníem en Janer Manila com a conferenciant no mos arribava es permís, i sa sala estava plena de gent. Vivíem una situació tensa, però precisament per això, estàvem més motivats. Igualment que es fet de no tenir cap duro i haver de fer ses coses així com podíem, mos motivava, perquè hem de tenir en compte que tot es mun-

tatge des Club Card se va fer sense cap duro ni un. Anàvem fent així com podíem, amb enginy. Ara si no parlam de molts de duros, ja no pots moure res.

Pep.- Per donar una idea de lo tensa de sa situació, basta parlar d'aquella vegada que va venir en Joan Mayol a fer una pel.lícula de s'àguila peixetera, que estava en perill d'extinció. Bé idò, tot es temps tenguérem sa Guàrdia Civil defora i cada instant entrava a veure què fèiem. Per veure una pel.lícula d'ocells!

Guillem.- Però mos hem d'imaginar que noltros érem es motiu de que sa Guàrdia Civil fos allà. Era una situació tensa.

Joan.- Hi havia molt d'ambient i sa gent volia fer coses. No creis que ara ha baixat un poc això?

Maria.- Molt, ha baixat molt.

Joan.- Jo pens que hi ha una resseguda i apatia, per tant si sa revista mou gent jove ja fa una bona feina, perquè és molt mala de moure.

Pep.- Ara se valoren més es valors individuals, i llavors no. Tots volíem sortir an es carrer i fer coses en grup. A sa revista tothom la se sentia seva, tant es que la passava a màquina com es que feia un dibuixet.

Maria.- Ara seria impossible fer-ho de sa mateixa manera. Ningú no aniria a un lloc social a fer sa feina.

Pep.- Aposta és que sa Revista ha durat tant d'anys, perquè s'ha adaptat an es temps.

Guillem.- Ara no seria una mala jugada que sa revista la fes sa gent jove i noltros asumíssim es papers de col.laboradors i una mica de consellers.

Pep.- És que sa propera passa serà aquesta. I això seria hermós que hi hagués un canvi generacional.

Guillem.- Es temps han canviat i es jovent va a lo seu. Vol tenir una feina, cobrar i sa deixa d'històries.

Joan.- És lo que dèiem abans. Fa 20 anys hi havia una gran inquietud cultural, degut a ses circumstàncies socials, inclús a l'Església se feren grans canvis, conseqüència des Concili Vaticà, i ara això no hi és. Per tant sa revista s'ha d'adaptar si no vol morir.

Pep.- Noltros sempre hem tengut una actitud oberta an es joves. Mos interessa molt sa seva participació. Es comprensible que es joves tenguin altres idees i no massa ganes de dedicar dues hores cada dia a sa revista.

Maria.- Hi ha una gran quantitat de coses que se poden fer ara. P'entura llavors no hi eren.

Guillem.- És difícil entrar an es cercle de sa revista, perquè està molt personalitzada i gràcies a això surt. Aquell sistema primitiu ara és impensable, perquè ses circumstàncies són diferents. Hi ha una resseguda evident. Ara hi ha molta moguda en es poble, però és degut a que se mou una quantitat de duros impressionant, donats per sa Seguretat Social, S'INEM etc. Si no fos per això i perquè unes persones cobren per dinamitzar sa cosa, no sé què passaria. Abans no hi havia res.

Pep.- Practicament totes aquestes feines altruistes que viuen dins es poble nasqueren des Club Card, no és només sa revista. Si Sant Llorenç té un grau de normalització lingüística molt elevat no és per casualitat, sinó perquè una gent fa molts d'anys que fa feina amb això. També nasqueren es boleros, es teatre, sa biblioteca, etc. Vull dir que no és únicament sa revista que ha durat 20 anys. Hi ha moltes altres coses.

Joan.- Hi havia molta participació. Record a ses festes de la Mare de Déu ue era gros sa moguda que hi havia. I et això sense duros. Ho fèiem tot entre altres, paperins a mà, etc. etc.

Maria.- Sa gent era molt poc interessada. Feia molta feina just per sortir, per fer trui etc. Ara no hi és tot això.

Guillem.- S'ha de dir que sobretot n Mauri va fer molta feina per fer reeixir sa banda de música, i una de ses risis més fortes que tenguérem i que a produir sa separació fou quan sa anda va voler cobrar. Llavors es Club e va plantejar que tots havfem fet una einada i que era injust que uns cobrasin i ets altres no.

Pep.- Era un altre plantejament.

Aina.- I es futur de sa revista, quin os pareix que serà?

Pep.- A curt plaç crec que continuaria més o manco com ara. S'objectiu a larg plaç seria que ho agafàs una altra

gent. Jo personalment ja fa 15 anys que m'encuid i ja comença a ser hora que qualcun altre l'agafi. En aquest moment hi ha gent jove que s'hi ha aficat, però no crec que sa cosa estigui prou madura encara, perquè això du molta feina, s'han d'aprendre ses tècniques, i sobretot han de estar disposats a fer-ho.

Joan.- Ara no sé si tiraré un poal de aigua freda, però jo crec que un ha d'estar disposat a assumir sa mort de sa revista, si s'ha de morir. No és que jo digui que s'ha de fer feina preparant una bona mort, però s'ha d'assumir això també. I també pot passar com el Felanitx o el Sóller que ja han fet 100 anys. Han tengut crisis alts i baixos, però hi són. Ara lo seu seria que es joves agafassin sa bandera.

I parlàrem més, molt més. I contàrem fets succeïts, anècdotes, ocurrencies. I diguérem lo que va ser i imagi

nàrem lo que hagués pogut passar si... I disfrutàrem. Disfrutàrem com aquells padrins que conten batalletes an es seus astorats néts. I és que ja fa vint anys que tenlem vint anys. I han succeït moltes coses i hem participat més o manco activament a totes. Jo crec que mos hem sentit part de tot, cultura, política canvis socials, etc. A tot ho hem posat en dubte o en candeletes. I n'hem parlat, criticat, defensat o acusat. Però res no mos ha patinat o mos ha passat desapercbut. Sobretot res que afectàs an es nostro estimadíssim poble de Sant Llorenç.

I hem estat criticats, apreciats per uns i despreciats p'ets altres. En aquests moments, que és com si diguéssim, hora de passar comptes, assumint ses nostres equivocacions i també convincuts de que n'hem fetes moltes de bones, no me fuig d'es cap aquella famosa frase d'en Neruda: "Confès que he viscut"

Sopar

El dia 22 de febrer una quarantena e col.laboradors i simpatitzants de lor de Card ens reunírem al molí d'en ou per celebrar el tradicional sopar 'aniversari.

Com que una quarta part dels assistents, valga'm Déu!, eren polítics en actiu o en passiu, i vista que també hi havia funcionaris a voler i, és clar, la premsa, es va plantejar la possibilitat

de fer un ple, però la cosa no va anar envant. Per ventura l'any que ve...

La vetlada, molt animada, va acabar als voltants del piano d'en Pep Ros, a una de les dependències del molí.

En directe

L'experiència d'aquests vuit mesos dins el govern municipal, ratifica la necessitat imperiosa de que el nostre Ajuntament disposi d'uns criteris d'actuació a curt i llarg plaç (anual i quadriennal) que li permeti planificar les passes que el conduiran a esser un poble protagonista del seu present i del seu futur.

Només amb la planificació i una gestió municipal dirigida per objectius s'evitarà el deixar-se dominar per l'estructura existent i allunyar el perill de que la urgència del dia a dia faci oblidar el que és de veres important.

Si volem abordar amb serietat i garantia d'èxit la gestió municipal s'han de marcar objectius clars, analitzant abans els recursos disponibles i els compromisos preexistents, el que ens permetrà prioritzar els nostres objectius a fi d'obtenir una realització eficaç.

Un pic marcats els objectius, es fa necessari posar-los en marxa de manera progressiva.

Només així amb la dinàmica de planificar el que volem, organitzar el recursos disponibles i controlar els resultats, se deixaran de donar pals de cec, motivats per les empentes i/o els interessos.

Dins aquesta idea s'ha de treballar a les diferents àrees municipals: Cultura, Sanitat, Benestar Social, Turisme, Hisenda, Urbanisme..., sense perdre mai però la visió del conjunt.

Actualment estam a un moment important quant a Urbanisme, ja que la forma definitiva que se donarà a les Normes Subsidiàries serà la que decidirà quin tipus de creixement urbanístic

durem endavant, quin acabat estètic tindrà el poble, i quin grau de compromís amb l'entorn adquirim com a col·lectiu. D'aquí la importància d'analitzar l'estudi d'impacte ambiental encarregat a la Universitat de les Illes Balears i actuar en conseqüència.

Si se consegueix establir una bona normativa, amb previsió d'equipaments i espais lliures d'ús públic, l'Ajuntament de Sant Llorenç haurà aconseguit donar la volta a l'antiga dinàmica d'afavorir la demanda privada per damunt de les necessitats col·lectives.

Establert el marc d'actuació, és important conseguir la seva difusió i organitzar un sistema de vigilància eficaç que ens asseguri el seu compliment.

Aquest és el repte que ara tenim davant: planificació, informació i participació.

Jerònia Mesquida
1ª Tinent de Batle.

Molts d'anys

L'altre vespre, quan la revista anava ja cap als 20 anys, desfilaren noms i imatges d'ara ja fa vint anys: Guillem Pont, Guillem Gorrió, Toni Quetgles, Bel Alemany, Pep Cortès, Jordi Xamena, Joana Santandreu... i tanta, tanta gent. Postes de sol, vetlades plenes de música i olor a tabac, i sobretot un esperit il·lusionat i el sentit de col·lectivitat dançant amb les persones. Fou un moment màgic del que se n'anaren decantant diferents persones per diferents motius al llarg del temps. Però tots els que el visquérem sabem que la màgia fou al nostre abast. Tastàrem aqueixa dolça embriaguesa que et ve quan ets solidari partint de tu mateix, amb la ment i el cor oberts.

Després vingueren altres persones, desaparegué l'espai comú, i la revista continuà caminant dins el temps. Fins avui, ja amb vint anys.

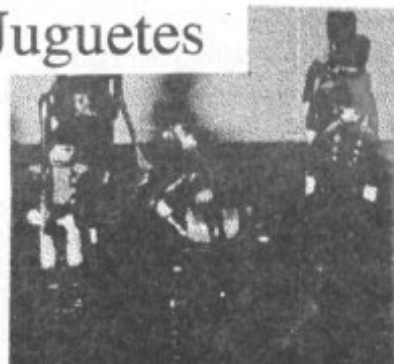
Des d'aquí, molts d'anys a totes aqueixes persones que no han defallit al llarg dels anys, a les que hi foren i se n'anaren, i a les que vindran.

Les desig que la màgia torni arribar a les seves portes, i els ulls tornin a gaudir d'aqueixa lluïssó estranya que surt de dintre.

Molts anys a aquest immens i variat equip humà.

Jerònia Mesquida

Juguetes

Del 19 al 22 va estar oberta al centre d'adults l'exposició de juguetes fetes pels nins i nines de Sant Llorenç.

La veritat és que tots els qui la varen hauran pogut constatar que de cada vegada les juguetes són millors, i que a més de ben fetes són molt originals.

Com cada any, hi participaren tots els cursos de l'escola Mestre Guillem Galmés, i el professorat contribuï amb el seu gra d'arena perquè l'exposició fos un èxit.

El muntatge de l'exposició el va fer el personal de l'SMOE, ja que aquesta activitat està dins el seu programa, any inclòs en el llibre *A prop de tots*.

La realització de juguetes per a Nadal es pensà a les escoles com a part del programa d'educació pel consum que du a terme l'SMOE. Ara dit servei està preparant el programa d'educació ambiental del qual us informarem més endavant.

SMOE

-Dona-li branca, avui, a sa batlessa-, em digué un regidor de l'equip de govern -la identitat del qual no revelaré en bé de l'estabilitat municipal-poc abans de començar el ple ordinari del 6 de febrer. -Veus, ja tenc un començament per a la Crònica Informal-li vaig respondre davant testimonis neutrals-; diré que tu m'has dit que li havia de donar branca. -No fotis!- Saltà espantat per la perspectiva -Ho has entès malament. Jo he dit que n'hi havia que li donarien branca-. I jo, seguint la meva natural inclinació a la concòrdia, vaig concloure amb un "Qui mal entén, mal respon".

-I n'hi donaren, de branca?

-Va bastar bé.

-Es veu que li devien haver siulat les orelles a aquest regidor tan ben informat... I com va anar?

-Bé, només que vaig haver d'estar dret. Es veu que els qui comanden trobaven que no hi emportava que hi hagués tants de bancs i se n'han duit una partida, i et dic que hi fa mal escriure de dret!

-I que no deien que havien de reservar cadires per a la premsa? Per a mi que tu escrigueres que havien aferat un paper provisional i tot...

-Sí però això era abans, pareix que ara les coses han canviat. I pensa que com que el batle no hi era hi havia la seva cadira buida i tampoc no ens l'oferiren ni a en Llorenç ni a mi.

-Ja ho val! Haureu de tornar posar en marxa les cadires d'anar a missa...

-Mentres no ens vulguin fer combragar amb rodes de molf...

-I què acordaren?

-Poca cosa ferm. Si no fos perquè era un ple extraordinari -en el sentit de que era la primera sessió en tota la història de Sant Llorenç que estava presidida per una dona- sols no ho pagava convocar-lo, i un altre regidor de l'equip de govern -del qual tampoc no diré el nom- era d'aquesta mateixa opinió.

-Vaja una bassa d'oli que és aquest equip de govern!

-Acordaren, no sense unes certes discrepàncies, donar caràcter oficial a la comissió del Centenari, la qual decidirà les activitats que es duran a terme durant l'any de gràcia de 1992.

-I quines discrepàncies hi va haver?

-N'Antoni Sansó i en Joan Santandreu no s'acabaven d'aclarir si la comissió només podia *proposar* activitats o si també podia *decidir* les que es farien, i els del Partit Popular trobaven que abans d'aprovar els seus integrants calia analitzar-los d'en un en un.

-Crec que és una bona mesura passar-los a tots per raigs X i fer-los una anàlisi de sang, no fos cosa que algun resultàs ser seropositiu o tengués taca de comunista, que amb aquestes coses més val no jugar-hi i les precaucions mai no hi són de demés. I qui són aquests subjectes?

-El batle, un representant de cada partit, n'Eduard Perales, n'Ignasi Umbert, na Maria Bel Sancho, en Miquel Rosselló, en Guillem Pont i en Josep Cortès.

-No m'extranya que desconfiassin. Però amb lo que em contes no hi va haver tant de renou com deies...

-Es que encara no havia començat. El trull va venir quan n'Antoni Sansó va demanar per incloure una moció d'urgència a l'orde del dia. Es va votar, com és preceptiu, i tothom va opinar que en podien parlar, però després la batlessa va treure a rotlo un acord de l'anterior *legislatura* segons el qual opinava que aquell tema no era objecte de discussió i va tallar la paraula al qui havia presentat la moció, el regidor del PSM, cosa que,

naturalment, el va treure del solc i el va fer amollar quatre flastomies que estic endarrer si hauran sortit a l'acta.

-Trob que si havien acordat parlar-ne, n'havien de parlar. Segons aquest criteri els missers anrien a la baixa si no podien pledejar sobre la interpretació de les lleis. I què va dir?

-De tot. Que això no s'havia vist d'ençà que en Franco era mort, que no pareixia ver que una regidora socialista arribàs a aquests extrems, que cony...!

-I la batlessa?

-Mira, va guardar la compostura, mai no va deixar de tractar-lo de vostè i no s'aturà de recomanar-li calma, i això que una cama li havia pres el trot i se la veia considerablement nerviosa.

-Na Jerònia tractava de vostè a n'Antoni Cuc!

-No. Dª Jerònia, la batlessa en funcions, tractava de vostè al regidor senyor Sansó, que les discrepàncies polítiques -o personals, tot s'ha de dir- no tenen perquè estar barallades amb els bons costums.

-Mare Santíssima!

-I també li va retreure que havia votat a favor de la compra per nou-centes mil pessetes d'una escultura del seu home, en Pepe Dagnino, sense que s'haguessin presentat alternatives fent un concurs obert al públic. Trobava que èticament no ho havia d'haver fet.

-No ho sé si s'arribaran a aplegar aquests dos socialistes...!

-No pots dir mai *d'aquesta aigua no en beuré*, però ara per ara no pareix que sigui aquest el seu objectiu... Deixem córrer el temps i ja en tornarem parlar en esser cuit, que el món com més va més roda -i mal assumepte si s'aturàs!- i tal dia farà un any.

-Lo que és ben cert és que aquesta penyora de l'Ajuntament, tant si és home com si és dona, l'haurem d'encantar de la mateixa manera, la qual cosa sempre és un punt per donar la raó a les feministes radicals: tant hi ha d'aquí a allà com d'allà a aquí.

Cardassar

El Cardassar té la moral baixa. Ja fa un parell de partits que no s'aconsegueixen resultats positius per l'equip granoter i això no agrada gens a l'afició que es desplaça fins al Moleter o inclús a camps contraris. S'haurien de cercar solucions ràpides. Pareix que des de que aparegué una pancarta al Bar del Camp que deia "A segunda", els jugadors ho han agafat malament i volen anar a segona regional. O per ventura és que els sobren els doblers, ja que tot el temps que anaren segons, tengueren prima i pareix que no els agrada massa.

Desitjam que l'equip que prepara Jaume Bauçà trobi el seu millor joc i l'acompanyin els resultats d'aquí a final de temporada. Meam si passarem pena per mantenir la categoria!

Camiona

A la fi algú, es va decidir a començar les gestions per instal·lar uns coberts a l'aturada de les camiones.

N'han posat un devora can Taberner, i un altre devora Sa Central. Volem felicitar la gent que ha duit a terme aquesta bona gestió, encara que n'haguessin pogut posar un davant *Cas Gostins* pels que van cap Artà.

Plenari

El primer dijous de mes, segons l'acord pres per aquest Ajuntament, hi ha ple ordinari, idè la nota d'aquest plenari del mes de febrer fou que el va presidir Na Jerònia Mesquida, regidora del PSOE en aquest Ajuntament i 1ª tinent a batle. Na Jerònia va substituir el batle actual Miquel Vaquer degut a una intervenció quirúrgica que va rebre el dia abans del ple. El ple es va realitzar amb tota normalitat. L'oposició va presentar una sèrie de mocions. I lo que va animar el ple fou l'oposició per part

del regidor del PSM Antoni Sansó. Idè què vos pensàveu que les dones no podrien arribar a la cadira del batle. Ja poden anar alerta els homes a les pròximes eleccions, que les dones són molt punyeteres.

Manual per aprendre els balls mallorquins

Dins el programa de les festes de Sant Sebastià d'enguany i dins el marc incomparable del Palau Solleric, es va fer la presentació d'un llibre que porta per títol "*Historia i Manual per aprendre els balls Mallorquins*", escrit per

En Francesc Xavier Domenech i Ferrer i patrocinat per L'Ajuntament de Palma. Aquest llibre, segons l'autor és un estudi en profunditat dels balls populars mallorquins. Era una de les obres pendents que calia realitzar per contribuir a conservar-los amb tota la seva autenticitat i bellesa.

Però, podem pensar, com una persona ha tingut paciència per endegar tot això?

Idè aquest senyor ha fet gran part del seu treball a la comarca del llevant de Mallorca i més concretament a Manacor i Sant Llorenç. Un grup de persones del Card en Festa li mostraren com es balla a Sant Llorenç, les jotes, les

mateixes i copeos i la balanguera, així com també li proporcionaren la música.

Convivències grup de joves de cinformació

Aquesta és una notícia un poc tardana, pera fent ús del tòpic, val més, tard, que mai.

Una de les novetats de les que han pogut gaudir el grup de joves que aquest any es prepara per a la Confirmació, ha estat les convivències, cosa que els anteriors grups no tengueren la sort de poder experimentar-les.

Els passats dies 18-19 i 25-26 de ge-

ner partiren cap a Sa Colònia de Sant Pere alguns dels joves de confirmació, per tal de passar una estoneta plegats fora de l'ambient quotidià, aprofundir en l'amistat i en la fe, i de passada divertir-se.

Sembla ser que pels *resultats* aconseguits i per la impressió, que se'n dugueren els joves, es té pensat, encara no es sap massa bé, quan i on, que en el que queda de preparació se'n duguin endavant unes altres. Esperam i desitjam que siguin un altre èxit.

Escola de Sant Llorenç

Diuen que quan les coses van mala-

ment, tothom se'n tem i, encara, la gent ho exagera. I la notícia nefasta s'escampa ben aviat, i per tot.

Millor per incorporar dos nous elements; en Ramon *Torpedo* i en Joan *Serebro*. També s'ha incorporat el por-

això va valer la pena!!.

Ara bé, quan les coses tiren cap endavant, tothom ho troba natural i no hi sol haver cap comentari de felicitació.

Doncs bé, aquest apartadet del batec és per felicitar l'escola de Sant Llorenç; tothom en general: mestres, alumnes i grup pedagògic que hi treballa. Enhora bona per les activitats que duis i pel model que seguïu.

I per si no ho sabeu, els bons comentaris se senten no només de pares i mares d'alumnes del *Mestre Guillem Galmés*, sinó també de l'Escola Normal de preparació del professorat de Palma.

Segurament hi haurà opinions que no es corresponen amb la nostra, però el dret de discrepar és assegurat. Seguiu endavant per arribar completament a l'escola pública de qualitat, participativa, renovadora, integrada i conscient del nostre petit país.

Penya

Tot i la bona campanya realitzada fins ara per la Penya, la directiva i el "*míster Johan Croix Fornés*" no es conformem amb el que tenen i volen fer campions. Per això han creuat les fronteres del terme, viatjant fins a Cala

ter local *Bussy Gelabert*. Esperem que l'equip tengui sort i aconseguixi el campionat. Aquest any sí!... i si no l'any que ve.

Acampada curset de monitors

Des del mes de novembre, un grup d'una trentena de joves, no tots de Sant Llorenç, venen realitzant, quasi bé cada dissabte, un curset de preparació per monitors de temps lliure. La majoria de joves que ho fan tenen en comú una cosa: de petits varen assistir alguna vegada als campaments que el grup d'esplai i/o la parròquia organitzaven.

Així els dies 1 i 2 de febrer, varen anar d'acampada a la Victòria, aquesta era la segona acampada que duïen a terme. El tema d'aquesta darrera acampada era: Acampada, natura i excursionisme.

Els assistents el diumenge vespre i el dilluns estaven ben cansats, ja que hem sabut que els *amollaren* en petits grups per aquells paratges més naturals que per aquí i caminaren i caminaren molta d'estona i acabaren rebentats. Malgrat

Santan Tonio

PUes si. Ahora que tenemos *regidor* y reglamento nos lo hacen en castellano.

El otro día, cuando leyíamos el diario, el día de Santantonio, vimos que todos los pueblos y aldeas de nuestra bella isla de la calma hacían la propaganda de las fiestas populares del santo benefactor de los *mens, porcs, animals* en el idioma catalán, llevado del nuestro Ayuntamiento de *Sant Llorens del dezcardazar*, que lo escribió en el idioma común de todos, de la Patria y del Imperio, y de los tre-cientos millones. No parece verdad que nuestra institución pública, que nos representa, que cuenta con un reglamento y con un señor encargado de eso de la normalización, que las propagandas, pues, las hagan en castellano. Es que no parece verdad.

Mirad que cuando no teníamos *regidor*, pues la propaganda solía salir en nuestra lengua.

Batualmón, señores, vamos bien así!

(Continúa a la pàg. següent)

(Ve de la pàg. anterior)

Sopar de la Penya

El passat divendres dia 21, es va celebrar el *Sopar de germanor* de la Penya de Futbol. Entre jugadors, i simpatitzants de l'equip érem prop de setanta persones. Entre els presents hi havia el regidor d'Esports de l'Ajuntament de la vila. Menjàrem un bon plat d'arròs brut, bunyols, ensaïmada i au-aixeca't, i fins a un altre.

Senyorets

Seguint amb les tradicions gastronòmiques, a començaments de Febrer, hi ha la tradició de beneir els senyorets i també el coll de les persones. Enguany degut a les obres que s'estan portant a terme a l'església, ho feren a la rectoria, així com també hi diuen la missa els dies feiners. Però això no fou motiu perquè la gent no hi anàs. La majoria de la gent agafà el seu paneret de senyorets i cap a beneir-los, i fins l'any qui ve, si Déu ho vol.

L'argenteria sacra a les esglésies de Mallorca Segles XIV-XVI

Dia nou de febrer, al *Diario de Mallorca*, va sortir un article prou extens dedicat a l'obra que acaba de publicar en Joan Domenge i Mesquida: *L'Argenteria Sacra a les Esglésies de Mallorca, segles XIV-XVI*.

Hauria estat molt poc ètic per la nostra banda no dedicar-li un parell de línies, per dues raons, bàsicament. La primera seria perquè és llorençí, i a nosaltres pertoca de donar relació dels esdeveniments que es refereixen a Sant Llorenç o als seus habitants; l'altra raó a esmentar és perquè aquest volum que ha sortit de la impremta és una obra

sòlida d'estudi d'un apartat del nostre patrimoni molt poc conegut.

S'han arreplegat peces de tot Mallorca, i se n'ha fet una observació rigorosa, el text ve acompanyat d'unes magnífiques fotografies realitzades per na Margalida Morey, la qual cosa ajuda a la comprensió de l'explicació que se'ns dona, també hi ha col.laborat dibuixant l'alçat, en Jaume Salas.

Ha estat un treball de recerca i replega de materials molt acurada. Moltes de les peces que s'hi poden veure segurament ni en sabem l'existència, ni teníem l'oportunitat de conèixer-les a no ser a través d'una obra com aquesta.

L'edició de l'argenteria sacra a les esglésies de Mallorca s. XIV-XVI; és luxosa de grans dimensions i l'editor ha estat en Josep d'Olañeta. Podem trobar l'obra de Joan Domenge a les bones llibreries de Ciutat.

Joan Domenge treballa actualment a la Universitat de Barcelona i també està elaborant un altre llibre que prest sortirà al carrer sobre pintura medieval, a més a més de la seva col.laboració a l'apartat d'art al llibre del Centenari de Sant Llorenç. Enhorabona a aquest llorençí que actualment viu a Barcelona, per totes aquestes coses que acabam d'esmentar.

Sort.

Francesc de Borja Moll

Dia 18 de febrer va fer un any de la mort de Francesc de B. Moll. Aquesta nota del batec només és per dedicar-li dues línies de recordança i d'agraïment. Per ventura, si ell i un petit grup de col.laboradors no haguessin treballat tant i tan conscièntment, ara escriuríem en castellà.

Sol, i de dol

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia Nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Creu Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44

Poesia

L'ULL DE BOU

Petit ull de bou,
aucellet extern
que portes l'hivern,
salut de bell nou!
Véns per les grisors
eixerit i viu,
i entre el vent geliu
i el plugim nevós
quan tot s'aborrona
m'apars, aucellet,
besada del fred
breu i calentona.

M.A.Salvà

Marceline Desbordes-Valmore

Poetessa francesa del primer Romanticisme, rescatada de l'oblit per Paul Verlaine dins la segona sèrie de Els poetes ma-leïts.

Nasqué el 1786, filla d'un pintor d'escuts d'armes que s'arruïnà a causa de la Revolució. Fou, a més, actriu i cantant, per bé que deixà el cant per dedicar-se a la comèdia.

Un any després, el 1807, publicà els seus primers poemes. Es casà dues vegades, però tot i així, morí solitària el 1859, havent vist desaparèixer els marits, la seva millor amiga i la seva filla, que morí en edat encara adolescent.

Vull avantposar a les dues traduccions que avui present una composició que traduí en Miquel Forteza el 1960.

Les roses de Saadi

Aquest matí he volgut tornar a dur-te roses;
més n'havia pres tantes, en mon cinyell encloses,
que els nusos massa estrets no han pogut resistir.

Els nusos s'han desfet. Les roses envolades
amb el vent, a la mar se'n són anades.
Les aigües han seguit per no tornar venir.

L'ona n'ha aparegut roja i com inflamada.
Aquesta ni ma vesta encara n'és perfumada...
Respira'n l'odorant record a damunt mi.

(Trad. de M. Forteza)

La inquietud

Què és doncs allò que em torba?
I què allò que m'espera?
M'entristesc dins ciutat i m'avorresc al poble;
Els plaers de l'edat
Altretemps, l'amistat, els encants de l'estudi
Omplien sense esforç els meus lleures tranquils.
Ah! Quin és, doncs, l'objecte dels meus vagues desigs?
El desconec i el cerc plena d'inquietud.
Si, per a mi, la joia no estava en l'alegria,
No la trobaré, pens, en la melancolia,
Però si tem els plors i també la follia,
On trobar la felicitat?

(Trad. de J. Galmés)

Dorms?

I tu!, dorms quan la nit és tan hermosa,
Quan l'aigua em cerca esmunyint-se com tu;
Quan t'ofereix un cor rebel d'estona?
Dorms, vida meua!, o somies en mi?

Desembulles, dins l'ànima confusa,
Dolços secrets ardents entre nosaltres?
Aquests secrets dels quals l'amó' ens acusa
Als meus genolls véns en somnis a rompre'ls?

La teva veu ardida has entregat
A les veus fresques que gronxen les flors?
No!, és de la nit la vaga melodia;
Encara el teu alè no m'ha eixugat les llàgrimes!

Guarda per sempre aquest imperi dolorós
Damunt del nostre amor que sembla de traïr-nos:
Mes guarda també el mal del qual sospir;
És un mal dolç, tot i que fa morir.

(Trad. de J. Galmés)

Dues cartes de Francesc Eiximenis

A na Violeta, que és tan enfora. Per la seva amistat.

L'Edat Mitjana és un temps que ens sembla molt llunyà, desconegut i fosc. És llunyana si establim com a límits de la nostra mira el naixement de la nostra literatura. Però és ben pròxima si la comparem amb civilitzacions tan nostres com són les clàssiques (Grècia, Roma).

La nostra Edat Mitjana va produir, en relació a la literatura, figures importantíssimes i cabdals que influiran més tard en tot el pensament europeu (pensem, per exemple, en Ramon Llull). Tenim, per resumir-ho, una producció molt ampla, diversa i de molta qualitat literària.

Tot això que acabam de dir queda molt bé, però es pot suprimir i, per tant, oblidau-ho.

Hem descobert un autor de la nostra literatura molt interessant, del qual avui parlarem: Francesc Eiximenis.

Francesc Eiximenis (Girona, entre 1327-1332/ Perpinya, 1409) és una figura molt destacada del nostre segle catorze. Va ser franciscà i va estudiar i viatjar per diversos centres universitaris europeus. L'any 1374 rep el títol de mestre en teologia, a la Universitat de Tolosa del Llenguadoc.

Eiximenis influïu políticament en el regnat de Joan I i de Maria de Luna (regnant a partir de la mort de Joan I, pel maig de 1396). El papa Luna, l'any 1408, el consagrà patriarca de Jerusalem i bisbe d'Elna, carrecs que només ocupà un any.

La seva obra més important és el conjunt de llibres que formen *El Cristianisme*. Dels tretze llibres que havien de formar aquesta enciclopèdia de "tot el fonament del cristianisme", només en va escriure quatre.

Dins el llibre tercer (*El Terç*) de *El Cristianisme* s'hi destaca un tractadet, al qual han donat en nom de *Com usar bé de*

beure e menjar (que podeu trobar a les llibreries). Han dit que els capítols que formen aquest tractadet "constitueixen en si un curt tractat sobre la cortesia i l'etiqueta que hom ha de guardar a taula"⁽¹⁾

D'aquest tractat, nosaltres en reproduïm dues cartes, molt divertides (així ens ho sembla), tot modernitzant-ne, però, el llenguatge. Una carta és enviada per un capellà golafre i llépol a un metge per tal que el doctor l'aconselli si segueix una manera de viure (bon nodriment) adequada. També aportam la resposta del metge.

Aquestes cartes són interessants no per la burla que representen, ni per la comicitat, sinó per veure quina classe de menjars, de vins, i de comportament hi havia a l'Edat Mitjana a les nostres terres. Observarem que molts d'aquests menjars i begudes ens són desconeguts. Pensem que encara no es coneixien els productes que arribaren d'Amèrica i, per tant, els ingredients i la forma eren diferents.

Si voleu informació sobre cuina medieval, i receptes, a la venda trobareu una sèrie de llibres que us poden interessar.⁽²⁾

La nostra modernització de les cartes de mestre Eiximenis és molt lliure, fins i tot massa. Hem suprimit fragments que no ens semblaven oportuns i hem modificat qualche frase per fer-la intel·ligible. No és una modernització fidel sinó de per riure.

A la nostra biblioteca (a una història de la literatura) podreu trobar més informació sobre aquest personatge tan divertit.

Esperem que us agradi.

1. Carta que un golafre eclesiàstic va trametre a un metge per demanar-li consell sobre la seva manera de viure

"Heu de saber, senyor, que no visc ben a pler ni puc menjar gaire, perquè no

tinc fam mai. Us enviï a dir tota la meua manera de viure, perquè pugueu veure si m'és bo i sa.

Senyor, jo quan m'aixec, menj un poc de calent, amb una tassa de vi cuit o vi grec⁽³⁾. Per dinar menj sempre pa de floret i canvi de carns segons el temps: a l'estiu m'agraden els polls tendres adobats de diverses maneres (rostit amb aiguaros⁽⁴⁾, o en olla amb salsa, o amb pa), els cabrits, la vedella de llet, moltons primals i perdus. A l'hivern: gallines rosses, polles, capons grossos, moltons de pastura, perdus, colomins i guàtleres. A la tardor: tords grassos, tudons, carn de caça (cérvols, cabirols, cabra de muntanya, llebres i conills). A la primavera: pagons, faisans, grues i oques. No pas gust amb totes les salses, només les espesses bullides, o salsa de pagó i luxell i migraust⁽⁵⁾ mesclat amb girofle i amb ginebre verd. A la fi de taula: flaons i formatjades, o formatge frit amb mantega, o fus al foc, i damunt cobert de sucre i posat en pa torrat. Si menj peix ha de ser amb dents i de tall, frit i en cassola, o en graelles i en pa. Si menj res de cullera, tinc ginestada, avellanat o pinyonada, celiandrat⁽⁶⁾ o arròs amb sucre i amb llet d'ametles.

Després, una mica de fruita seca i, a la fi, uns confitets per treure defora els fums i per confortar l'estómac i per expulsar de mi mateix les ventositats que se solen aixecar dins l'home. Quan em lleu de taula encara engoleisc confitets perquè em facin bon alè.

Ara us contaré del meu beure. Del vi blanc és aquest: bec grec, a l'estiu; i d'hivern, cuit; o moscatell; o malvesia; o trúbria; còrsec; o candia; o vernaça; i a la fi vi amb neules. Vull, emperò,

que les neules siguin cuites amb sucre una mica espessetes. Dels vins vernells, no en puc beure; per això, bec labresc de sant Honoret, a l'estiu; urpia o trilla, picapol de Mallorca, osset o dels clarets d'Avinyó. D'hivern, bec del de Madrid de Castella, i l'aquells fins espanyols, o del vi de Jascunya, o del monestrell de l'Embordà.(7) (...)

Per refrescar les venes, prenc alguns carops quan sent que fa calor(...). Per sopar, bec del beuna i de sant Porça, i em faig refrescar les cames amb aigües precioses. I, després, quan vinc del bany, abans de menjar qualsevol altra cosa, bec devers trenta vermells d'ous rescres.(...)

Jec sempre fins ben tard, i tinc el neu llit ornat amb dues vànoves franceses, i amb set matalassos, i amb quatre coixins damunt, i amb tapissos per terra, i pertot cortines.

I abans d'aixecar-me jug a taules, com també després de sopar. Abans l'anar a fer sesta, sent els ocells quan canten engabiats dins ma cambra, i faig que toquin instruments per trobar-hi plaer i prolongar ma vida.

(...)

I, per guardar-me d'escaldadura man que a l'estiu em ventin tot sovint. I encara que rebi moltes de lavatives, no puc buidar el ventre i desig molt estar magre per tal que quan vaig per la ciutat i em miren les dones, que no m'escaresquin en veure el ventre tan gros com el tinc.

I per conservar la salut, vaig sempre seguit de femelles, i per tal de no injuriar ningú, vull que siguin fadrines, i trob que me'n conserv molt millor. Per anar net i alegre em bany moltes vegades, i cada dia m'afait, i així el mirall em mostra una cara més bella. Em guard de tots els desplaers, tant com de la mort, i ball a vegades dins l'habitació amb els meus servents.

Digau-me si us pareix bona la meua manera de viure, perquè si amb això no n'hi ha prou, ja n'hi afegiré. Us prec que pugui obtenir resposta amb qui us porti aquesta carta.

2. Resposta que va fer el metge a aquell capellà.

"He rebut la vostra carta orada, que no mereix resposta, perquè heu perdut el seny i no sabeu on sou. La vostra manera de viure us portara a confusió i vergonya davant els homes i davant Déu.

I quan, de tot d'una, em demanau que us receptàs qualche cosa perquè no teniu fam, jo us responc i us dic que us n'aneu a la casa del vostre pare i dels vostres parents, i allà hi trobareu fam i set ben a voler.

Quan deis que menjau aquests plats i beveu aquests vins, pensau que totes aquestes coses us són mortals; però, segons el meu consell, tornau menjar d'allò que us alimentava quan éreu petit: pa d'ordi, cebes i alls, i a vegades un poc de xulla. I que begueu aigua així com feieu llavors, o vinagre ben amarat.

(...)

El bon llit que teniu us empatxa, perquè el ventre no pot fer la seva feina, però si jèieu com el vostre pare, no

hauríeu de mester metge, ni purga, ni lavativa, just que jaguéssiu en terra i mal cobert, llavors el fred us tremparia la panxa. Però encara sé una altra medicina que us hauria pogut abans: una bona punxada de part a part, que us buidaria tot, no hi caldria d'altra art. Després us estimarien totes les dones, perquè seríeu garrut.

Els instruments i els ocells que sentiu a la cambra no concorden amb els porcs i bous i cabres que solíeu sentir en aquella casa pagesa que vàreu néixer i on cresquéreu. Tornau-hi si voleu viure més, que si no anireu pitjor per les clamors dels pobres, de qui en treis el suc a mal de la vostra ànima. Ai de vós, que us enorgulli i us engreixau d'això que no és vostre, perquè és de Jesucrist, i ell ho ha deixat als pobres, els seus amics i els seus fills!

Penediu-vos dels vostres fets amb dones: sou prevere dolent i brut i benastre. Si cantau sovint, feis una gran irreverència a Déu i molts de pecats. (...) Menjau pa de dolor, qui us portara a diables, als quals us recoman.

Aquest és el meu consell si voleu viure llargament, el qual serà més agradable a Déu. I hi afegesc això, que si d'aquí en endavant feis mal i no el voleu corregir, amagau-lo i no en faceu crides, perquè qui s'enorgulleix de malifetes i d'oradures, o és beneït o ha perdut la vergonya, i no té gens de bé i dóna mal exemple a tots quants el senten parlar."

Pere J. Santandreu Brunet
febrer '92

1. EIXIMENIS, Francesc; *Com usar bé de beure e menjar*. Ed. Curial. Barcelona. 1983. Amb pròleg de Jorge J.E. Gracia.

2. Els dos millors llibres sobre cuina medieval, o els més anomenats, són: *Llibre de sent Soví* (receptari de cuina). Barcino. (Els nostres clàssics. Col·lecció A, 115). Barcelona. 1979

(Continua a la pàg. següent)

(Ve de la pàg. anterior)

Llibre del coch. Publicat per la Universitat de Barcelona.

3. **Vi grec:** "A l'Edat Mitjana hi hagué un comerç molt ampli de vins, alguns d'una qualitat que els dona molta fama. A la Catalunya medieval tenia una gran reputació el "vi grec", que ser

era un vi blanc una mica dolç, que procedia principalment dels voltants de Nàpols." vid. **Llibre de sent Sovf**, pròleg.

4. **Aigua-ros:** o aigua de roses; flor utilitzada a la cuina, que encara ara fan servir a l'Orient pròxim.

5. **Mig-raust:** és un plat típic dels països de parla catalana. Degué arribar a

un plat molt bo i conegut, perquè fins i tot receptoris estrangers en parlen, com per exemple, d'italians.

6. **Ginestada/avellanat/pinyonada/ce-liandrat :** són plats que trobareu al **Llibre del coch**, ben explicats.

7. **Monestrell de l'Empordà:** adj.m. Varietat de raïm, de gust regular, procedent de l'Empordà. DCVB.

A Flor de Card

EDUARD PERALES M.

Flor de Card celebra el seu vintè aniversari, i per a tots nosaltres també han passat aquests anys, la qual cosa significa que tots tenim vint anys més. Com passa el temps!!.. I nosaltres passarem amb ell emperò Flor de Card perdurarà, quin dubte hi cap, i la història de Sant Llorenç des Cardassar, d'aquests anys ha quedat reflectida dins les seves pàgines. Possiblement els fets que creen història, la vida diària i els esdeveniments que la determinen no han estat vits de tots els caires, crec que de vegades més, de vegades menys, ha estat partidista, emperò també és ver que no s'han tancat portes als escrits que oferien una versió diferent, opinions antagòniques o qualsevol tipus

de queixa, i n'estic convençut que és per això, que Flor de Card ha arribat a la maduresa i també, naturalment, gràcies a les persones que cada mes han fet possible la seva aparició, una feina digne de lloança, encara que avui l'enhonorabona sigui per aquells que pel febrer del 1.972 varen editar el primer butlletí-revista del **Club Card** (creat dia 11 de Novembre del 1.971). En Joan Ballester, Josep Cortès, Jordi Domenge, Jaume Femenies, Joan Ferrer, Llorenç Ginard, Guillem Nadal, Pere Nadal, Guillem Pont B., Guillem Pont G., Antoni Qutglas, Josep Rigo, Joan Roig, el Col.legi Sant Vicenç de Paül i l'Escola d'Ensenyança General Bàsica de Sant Llorenç des Cardassar.

Espipellades

És ver que fa estona que demanam un poc de cobri p'es qui esperen sa camiona, però vetua-el-món!, apart de no cobrir gens es xalistre i poc sa brusca, no sé si haguessin estat capaços de trobar-ne d'altre de més lleig!

Si a Cala Millor han posat aquelles pèrgoles tan de *disseny*, trob que en es poble no s'havien de conformar amb un poc d'uralita i alumini, que an es llorencins, encara que no aportem divises, també mos agraden es carrers *guapos*.

Aferrau-vos-hi, al.lots, que sa cosa s'engresca!

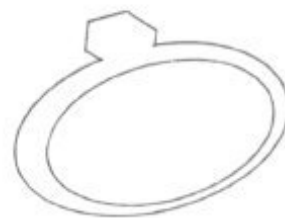
Si és ver que UIM i CB han decidit fer s'esclafit, lo més lògic seria que en Tomeu Carbó entràs dins s'equip de govern, amb en Falera i en Bovet, maldament sa mescla resultàs més explossiva que un feix de barrobins.

Jo, per no fer curt com s'altre dia en es ple, ja hi he llogat cadiretes.

Per un racó d'es llevant de Mallorca es nom d'es qual a vegades val més no recordar-se'n, hi ha un poblet ple de polítics que diuen que només estan dins s'Ajuntament per fer feina en favor de sa comunitat.

Però tenc per a mi que hi trobarfem més *saxos* que encalcen alguna *ínsula baratària* que no *quixots* engrescats en desfer greuges.

El president del Parlament de les Illes Balears

Aniversari de l'Estatut i Pacte Autonòmic

Enguany, a nou anys de la promulgació de l'Estatut d'Autonomia de les nostres Illes, ens cal una celebració gens rutinària. El pacte autonòmic nacional sembla que haurà de marcar una important petjada en el camí de l'autogovern per a Balears encetat amb l'entrada en vigor de la Llei Orgànica que el 1983 ens atorgà i reconegué el dret a gaudir d'institucions pròpies de representació política.

Les reiterades peticions de millora de les dimensions competencials s'han concretat en l'esmentat pacte, els fruits del qual, però, encara no estan clarament perfilats. Per a nosaltres els ciutadans que constituïm els pobles de les Illes aquesta reivindicació es cop-sava com a reivindicació singularment sentida; ara ens han escoltat, tot i que hem de restar a l'espera de conèixer com es desenvoluparan les promeses que s'hi contenen en el pacte. No es tractava només d'ampliar el *sostre* competencial per la raó cronològica d'haver esgotat el primer quinquenni de vigència de l'Estatut, sinó també i sobretot perquè formam una Comunitat Autònoma fonamentada en la suficient identitat com per esdevenir una comunitat històrica. Malgrat que no hi ha antecedents moderns i contemporanis d'institucions d'autogovern, ni etapes no frustrades d'autonomia política, res no desdiu que la personalitat històrica de les Balears participa de les condicions culturals, idiomàtiques històriques que adjudiquen a altres comunitats el reconeixement d'autonomia històrica.

S'ha dit amb prou arguments incontestables que no era adient que a Balears no poguéssim tenir la competència en Educació, tenint en compte que no hi ha cap altra comunitat amb llengua pròpia distinta a la castellana

que no la gaudesqui. El pacte autonòmic, però, finalment hi posarà remei a l'anomalia, sempre que estiguem convençuts de que és una eina de desenvolupament i no un objectiu final. I el que hem de valorar com a cosa més important encara: mitjançant els acords, el llistat de matèries pactades recull una relació llarga de noves competències que jurídicament reforçaran l'edifici de l'autogovern que tots els ciutadans anam bastint d'ençà de la restauració del sistema democràtic. Ara bé, també pens que el pacte -i ho vull remarcar- no ha de ser una fita finalista, sinó una nova passa que permeti concebre noves esperances pel nostre futur autonòmic. La clau, per tant, no és sols l'assoliment d'un pacte, sinó el seu posterior desenvolupament.

El nové aniversari de l'Estatut, per tant, ens permet motivadament afirmar que Balears és al llindar d'una etapa de major autonomia i desenvolupament del dret constitucional a l'autogovern. Potser només ens manca demostrar en el futur immediat que, a més a més, formam *entitat regional històrica*, segons l'expressió literal que fa la Constitució al punt ú de l'article 143 i que aplega a les autonomies històriques. Per aconseguir això últim, tal volta ens caldria treballar per aconseguir el que ja s'anomena a la Mesa del pacte autonòmic el reconeixement a la bilateralitat. El temps i la consciència autonòmica que sapiuem demostrar seran els factors que ens atracaran a l'obtenció de la bilateralitat amb el Govern Central per fer de la nostra una autonomia més forta, més gran, més pròpia.

Cristòfol Soler i Cladera

Curiositats municipals

Extretes dels llibres d'actes de l'Ajuntament

4 juliol 1962. - A proposta de la comissió d'Hisenda s'acorda procedir a l'alienació dels troncs dels morers del carrer de la Mare de Déu Trobada, mitjançant subhasta que se celebrarà el vinent dia 9 a les 9 del matí. Es partirà del preu de 15 ptes. el quintar mallorquí.

5 setembre 1962. - Del sobrant de les despeses de les festes de Sant Llorenç s'acorda adquirir un piano de qualitat, a fi d'evitar les dificultats de cada any a l'hora de llogar-lo.

7 novembre 1962. - Llegida la circular del Govern Civil núm. 906 de data 24 d'octubre, s'acorda donar-li puntual compliment en el que respecta a la repressió de la mendicitat, des-cans nocturn i moralitat a les platges.

6 febrer 1963. - S'informa de la resolució adoptada respecte a les obres dels nous edificis a S'Illot i a les cases antigues, a totes les quals s'hauran d'alçar les parets a fi d'evitar la vista dels excusats des de l'exterior.

1966. - Tenint en compte que aquest any el pressupost municipal pujava a 1.317.147 ptes. és curiós constatar que en 25 anys s'ha multiplicat més o manco per 1000.

1 febrer 1967. - La Presidència dóna compte de la visita que va fer l'Inspector Central d'Ensenyança Primària al menjador escolar, el qual manifestà que, al seu judici, funciona de manera perfecta i presenta un excel·lent aspecte, arribant a afirmar que en el seu conjunt era de lo millor que havia vist en tota Espanya.

PP-PSOE, temps de rebaixes

En aquest temps de rebaixes, de consensos i de desil·lusions, el govern del Sr. Canyelles, després de renunciar a exigir el compliment de l'acord del Parlament de les Illes Balears de reforma de l'Estatut d'Autonomia -el qual contemplava el finançament de la nostra comunitat en règim de concert econòmic, al igual que Navarra i el País Basc- vol que mirem l'acord sobre el finançament autonòmic com una gran victòria davant Madrid, quan la veritat és que queda molt lluny del nostre sostre desitjable.

El PP Balear no ha pogut girar l'esquena al seu partit de Madrid, abonat a un pacte amb el PSOE.

Estam només davant una renúncia més que s'afegeix a les renúncies històriques dels partits centralistes. Balears, com sempre, queden una vegada més a la cua, gràcies al bon seny dels nostres governants que no han volgut fer valer els seus drets davant Madrid.

El PP ha consensuat un pacte amb el PSOE, ridiculitzant el Parlament Balear, que va optar -sense cap vot en contra- per la reforma de l'Estatut. Això sols ens demostra que ni el PP ni el PSOE a les Illes Balears comanden a caseva. Sort que cada dia surten més veus que sí volen comandar a canostra

i no ser per més temps un país subordinat i dependent del poder de Madrid.

El nostre poble resta una vegada més al marge de la decisió sobre el futur de l'autonomia. Seguirem estant molt lluny del grau d'autonomia existent a Andalusia, Canàries, Navarra i País Valencià, sense somiar ja amb la de Catalunya, País Basc o Galícia.

Quan el PP i el PSOE parlen de *res-seus* actes, inequívocament es refereixen a la responsabilitat de centralitzar, de mantenir burocràcies, de negar la nostra cultura i de posar traves a l'autogovern. Res de reconeixement de *fets diferencials*, segur que devers Madrid pensen que ja n'hi ha prou, de diferents.

Aquestes i altres que aniran sortint són les reflexions que se's plantegen a mesura que anam coneixent els termes del *Pacte Autonòmic*.

Els nacionalistes no podem estar gens contents d'aquest pacte i tampoc no ens podem quedar sense fer res, pensant que és una llàstima que les Balears no tinguin autonomia, com fan d'altres. Cal ésser solidaris, com sempre hem estat, però també cal no ser per més temps els bàmbols de l'Estat.

PSM-Nacionalistes de Mallorca

Denunciada una pista de motocros

Un grup de residents llorencins ha denunciat a l'Ajuntament la utilització de terrenys d'una finca, concretament la parcel·la 154 del polígon nº 8, amb el fi de practicar el motocross, a causa de l'excessiva velocitat amb què condueixen els joves motoristes, amb els conseqüents i molestos renous.

Sègons els denunciants, els renous no afecten sols a les persones, sinó que també molesten als animals, com les ovelles, ja que aquestes fugen de les finques d'aprop i no pasturen tot el que cal. També, afegeixen, transitar per les camades de devora la pista no és gens aconsellable quan els motoristes corren per l'indret, ja que circulen sense guardar les necessàries normes que regulen el trànsit. A més de les molèsties que aquesta activitat causa a les persones i també als animals, és un ús inadequat del sol, contribuint a la degradació del medi ambient, alterant del tot el secular modo de vida del camp mallorquí.

Segons els denunciants els joves que utilitzen la pista paguen al propietari per tal ús, cosa aquesta amb la qual l'activitat esportiva dels motoristes es converteix en un petit negoci, negoci que anirà en augment si prospera la intenció de la propietat, ja que aquesta pretén instal·lar a la finca un taller mecànic per la reparació i lloguer de motos.

De fonts municipals hem pogut saber que, efectivament, la propietat de la parcel·la 154, polígon 8 ha sol·licitat l'autorització per a la construcció d'una pista de motocross. La petició passà a la Comissió de Govern, la qual acordà denegar tal sol·licitud. Per lo tant si aquestes activitats esportives se segueixen produint serà per compte i risc del propietari de la finca.

F.G.

(Del Tsetmanari)

— CIAL. —

— PUG C.B. —

—INSTAL·LACIONS SANITÀRIES—

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

L'agricultura balear i la seva incorporació a Europa

El passat dia 30 de gener el gabinet de premsa del Govern Balear va organitzar un sopar-col·loqui amb els mitjans de comunicació de la Premsa Forana, perquè el Conseller d'Agricultura i Pesca donàs a conèixer la política agrícola que el seu departament desenvoluparà en els propers anys, i especialment de cara a la integració final a la Comunitat Econòmica Europea.

El Conseller Pere J. Morey estava acompanyat dels diferents directors generals de la Conselleria, entre els que s'hi trobava el manacorí Jaume Darder. El Conseller va analitzar amb cert esperit crític la problemàtica present i futura que suposarà la llibertat de moviment de persones i societats dintre la Comunitat Europea, parlant sempre del sector agrícola, i també de la diferència que en el futur hi haurà respecte al status actual en que es troba l'agricultura balear en general i de Mallorca en particular, en referència a la resta del país; va dir que mentre a les Balears el percentage de població que es dedica a l'agricultura està situat als voltants del 4%, a la resta del país es d'un 13 o 14 %, mentre que a la C.E. és d'un 6 o un 7%, el que provoca unes certes dificultats al govern central a l'hora d'aplicar la normativa acordada a Brusseles; aquesta no serviria per les Ba-

lears si s'aplicassin aquestes normatiues, que incideixen en certs productes, a iguals percentages de població agrícola que els diferents països de la Comunitat Europea.

També va parlar el Conseller Morey del document Dunkel, que actualment està en període de discussió. Aquest document ha de servir per determinar el funcionament de les relacions entre els diferents països.

Un altre tema que també va parlar el Conseller va ésser el de les subvencions que per part del govern central es venien donant fins ara, afirmant que això s'havia acabat, i que a partir d'ara no esperàs que es donàs aquest tipus de subvencions per la cara, sinó que a partir d'ara el que vulgui sol·licitar-ne una haurà de presentar un projecte molt complet de lo que es pensa fer o invertir; si aquest projecte no és viable, segons els paràmetres que la Comunitat exigeix no se li concedirà la subvenció demanada.

L'agro-turisme, també va ésser un dels temes de reflexió del Sr. P.J. Morey, que es va mostrar partidari d'aquest tipus de turisme, dient, però, que això no era la sortida als problemes de l'agricultura mallorquina, i va dir que s'havia d'ésser molt prudents, i que aquest tipus de turisme anava dirigit bàsicament a les grans possessions, adaptant les actuals cases però en cap cas que servís per omplir els camps mallorquins d'hotels.

Es va parlar de les pressions internacionals per la supressió dels aranceles, especialment dels Estats Units. De l'obsoleta manera de fer funcionar les cooperatives, afirmant que algunes d'elles han funcionat fins ara amb els mateixos estatuts de fa cinquanta anys, i que d'aquesta manera és molt difícil subsistir i menys dintre del mercat únic europeu, on se'ns exigirà

qualitat, bon servei i preus competitius.

Per altra banda, el Conseller va anunciar els primers pagaments als productors de llet afectats per la quebra d'AGAMA, negant que s'hagués subvencionat a una empresa privada, i dient que tan sols s'havien adelantat els doblers als productors de llet perquè feia més d'un any que no havian cobrat i que ell esperava recuperar els diners invertits quan es fes la venda de l'empresa, una vegada capitalitzada, afegint que al principi el nuvi no trobava cap al·lota i que ara que la cosa comença a anar millor ja n'hi han sortit set o vuit.

La vetlada es va acabar amb una darrera reflexió sobre les dificultats de la gent del camp mallorquí per adaptar-se a les noves necessitats del mercat, possiblemet, digué, degut a una certa desconfiança del pagès a l'hora d'associar-se en cooperatives. Acabà dient que es necessari que el camp estigui ben cuidat, perquè això també és bo per al turisme, ja que és una bona imatge que Mallorca pot donar als turistes que ens visiten.

Ignasi Umbert i Roig

Joieria Femenias

**l·listes de noces
objectes de regal**

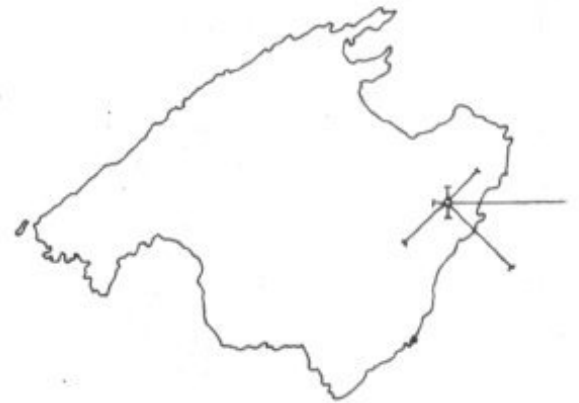
Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

Resum comparatiu del mes

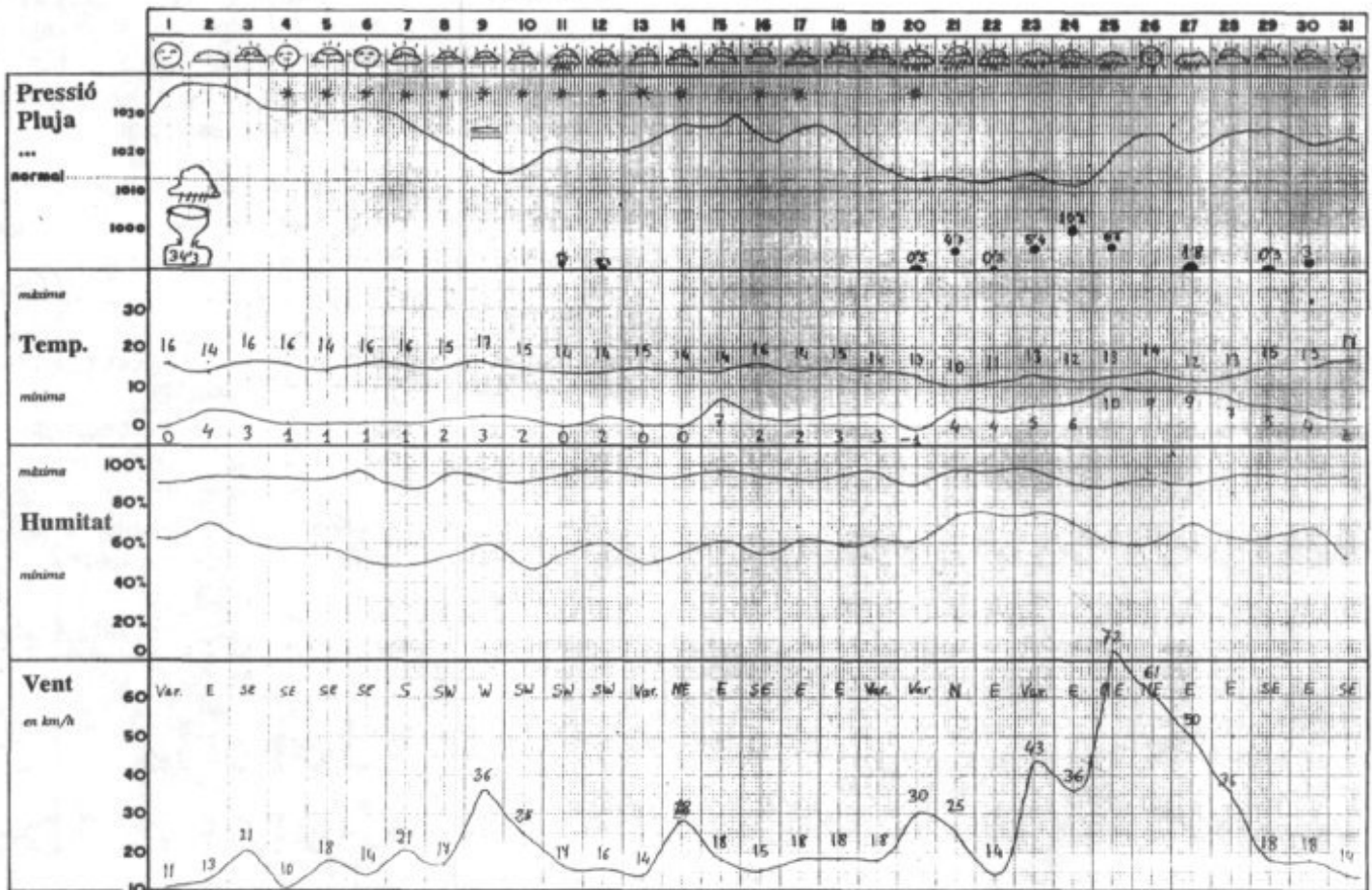
Des d'on ha bufat el vent

	1991	1992
Temp. màx.	18'5	17
Temp. mín.	1	-1
Temp. màx. mitja	14'3	13'3
Temp. mín. mitja	6'4	3'5
Temp. mitja	10'3	8'4
Tempestes	1	-
Boires	2	1
Gelades	2	14
Granissades	-	-
Veloc. vent	46	72
Direcció	E	NE
Pluja	182'3	34'3
Cel serè	5	5
Cel nuvolat	14	22
Cel cobert	12	4

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Els cercadors d'or i plata (segle XVI)

Temps enrera hi va haver a Mallorca com una febre en cercar tresors ocults dins les coves, metalls preciosos i monedes. Els cercadors prèviament havien d'aconseguir llicència del Procurador Reial del Regne, el qual solia donar els permisos amb aquestes condicions: haurien de pagar els danys i perjudicis als senyors de les terres. Denunciar el que haurien trobat, i entregar certa quantitat a la Procuració Reial. Les llicències concedides al llarg del segle XVI són aquestes:

1500.-Llicència de cercar or i argent a Jaume Palou, Andreu Palou, Joanot Palou i Jaume Mont-roig de Bunyola; del que trobaran entregaran dues parts al Rei.

1501.-Llicència a Andreu Boga baster i a Miquel esclau de Mateu Mas. -Altra a Fra Pere Carreres prior de l'església de Sant Joan de la Mar.

1502.-Es notifica al batle de Camps la llicència concedida a Julia Carbó i Antoni Antich; del que trobaran entregaran la meitat a la règia Cort.

-Altra a Jaume Planes i germans de Binissalem. Altra a Andreu i Jaume Palou i Jaume Mont-roig.

1503.-Es comunica al batle de Selva la llicència concedida a Bartomeu Andreu prevère i Bartomeu Andreu son nebot; entregaran la tercera part a la règia Cort.

1504.-Llicència a Pere i Bartomeu Ferrando de Felanitx; donaran la meitat

al Rei.

1505.-Llicència a Onofre Morell candeler. Altra a Bernat Granollers i Sebastià Vicens.

1507.-Altra a Jaume Calafat de Sóller.

1508.-A Antoni Fanals, Jaume De-yà, Sebastià Fenals, Pere Perpinyà, Joan Fanals a Rafel Massot; entregaran la tercera part al Rei.

1509.-A Bartomeu Suau i Antoni Gomila de Selva; la meitat al Rei. Altra a Bartomeu Ferrando de Felanitx.

1510.-A Bernat Perelló de Castell-Llubí.

1511.-A Josep Piquer.

1512.-A Antoni Antich de Campos, Joan Miró de Sóller. Bartomeu Morey, Miquel Vilar, Bartomeu Frontera i Pere Serra de Sóller.

-Altra llicència a Joan Albertí donzell i Pere Soler àlias Pons per cavar a l'hort d'aquest situat al lloc dit el Call de Ciutat.

1517.-A Misser Joan Gual doctor en drets; de l'or entregará la cinquena part, i de l'argent la desena part.

1519.-Llicència a Pere Mollet prevère, Macià Barrera, Bartomeu Domenec i Bartomeu Trobat de cavar per cercar or i argent monedat i no monedat i qualsevol menes de metalls; donaran el terç al Rei.

1525.-A Pere Metge prevère; donará dos terços al Rei.

1526.-A mestre Gaspar Alemany argenter per cercar or i argent en el Regne, especialment a Menorca.

1530.-Altra a mestre Salvat bruixoler.

1531.-A Pere Muntaner, Joan Massies i Jaume Contestí.

1533.-A mestre Paulo; donará la cinquena part. Altra a Joan Penafior i Salazar, i a Miquel Pla.

1534.-Notificant a tots els batles, especialment al batle on hi ha la cova

d'En Pardines (Sant Llorenç) la llicència concedida a Pere Metge per cercar or i argent; donará la cinquena part al Rei.

1536.-A Paulo Tomàs, Julià Truyol, Jaume Banquer, Pere Seguí i altres de Manacor. Altra a Gabriel de Verí doctor en lleis. Altra a Joan Prats de Sineu.

1541.-A Martí Comes i Joan Blanc ferrer.

1553.-A Rafel Guitard i Antoni Tallades.

1561.-A fra Sebastià Codonyer de l'orde de Sant Domingo, per cercar or, argent, plom, estany, aram, ferro i alcofol.

Altres a Salvador Sureda argenter i Bartomeu Garf.

1564.-A Sebastià Massanet d'Artà.

1565.-A Pere Alcover.

1569.-A Alonso Dusay de Porreres i Bartomeu Bissayo.

1567.-A Salvador Dusay notari per cercar or, argent, plom, estany, aram, ferro i alcofol; donará la cinquena part al Rei.

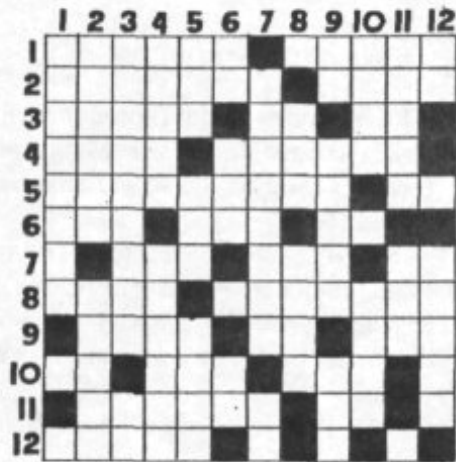
1569.- Es comunica als batles de Calvià, Bunyola i Esporles la llicència concedida a Bartomeu Bissayes de Pollença que pugui entrar dins coves i terres per cercar or i argent.

-Altra a Rafel Guitard pintor de Sineu i Miquel Mesquida de Felanitx.

1570.-A Pere Torrents i Pere Guitard de Sineu, mn. Pau Cavaller prevère, Tomàs Llobet trencador de pedra, Antoni Somó teixidor.

1571.- A Rafel Guitard i Joan Prats de Sineu. Altra a Marchioto Traphili sicilià. Aquest dia 16 abril 1574 denuncià haver trobat una mina d'or a Puigpunyent a la possessió de Gaspar Fortesa i "ha presentats molt trossos de metall senyalat de molts senyals de or". Posteriorment presenta trossos millors.

MOTS CREUATS

Horizontals: 1.-Depressió en el fons de la mar. Antiga forma de poesia religiosa lírica o dialogada. 2.- Petit instrument de vent de terra cuita, de forma ovoide, amb vuit forats que es tapen amb els dits. Juntar. 3.-Mamífers rosegadors. Gos mallorquí. Símbol del tàntal. 4.-Al revés, és la mateixa definició del número tres, en singular. Xerrar. 5.-Digne d'esser delatat. Terminació verbal. 6.-Individu pertanyent a la raça que parlava la llengua de que són prolongament les llengües indoeuropees. Article indefinit. Aliment. 7.-Cinc-cents. Semblant. Donar. Nom de lletra grega. 8.-Superior d'un monestir. Dit del que poda. 9.-En els quatre buits següents, vocals i consonants, però cap d'igual. Déu egipci. Violenta irritació contra algú o alguna cosa. 10.Terminació verbal. El començament d'una riada. Mossegada. Consonant. 11.-Acció de riure. Dues-cents. Nom de lletra. 12.-La part del membre inferior que va des del genoll al peu. Símbol del sofre. Nom de lletra. Cinquanta.

Verticals: 1.-Túnel. Símbol del iode. Consonant. 2.-El qui guarda les oques. Pelussa que cobreix els botons de certs vegetals, serrell que tenen alguns arbres com l'alzina o el castanyer. 3.-Nombre de naixaments en una població i en un temps determinat. Terminació verbal. 4.-Garbell d'esparg o jonc que serveix per a porgar gra a l'era. Impedir de continuar un moviment. 5.-Rínxol. Teixit de tela o cotó molt fi. Color

morat clar. 6.-Al revés, pronom. Ben aprop l'un de l'altre. Símbol del fósfor. Article. 7.-El qui dona l'última mà a una cosa. Cara del dau marcada amb un punt. -Cinquanta romans. Condiement que quan es menja cru fa molta olor. El primer home. 9.-Ocell. Malaltia crònica, infecciosa, caracteritzada per mòduls tuberculosos, ulceracions, insensibilitat a la pell. Joc que es juga amb daus i un cartó on hi ha dibuixades formant una espiral seixanta cases numerades. 10. Corromp o suborna algú amb diners o presents. La primera de totes. Làmina circular de matèria plàstica per a l'enregistrament i la reproducció fonogràfics. 11.- Cada dia. Aprensió que hom té que li esdevengui algun mal. Consonant. Encès d'ira.

Horizontals.- 1.-Fonera. Lauda. 2.-Ocarina. Unir. 3.-Rates. Ca. Ta. 4.-Atar. Rallar. 5.-Delatable. Ir. 6.-Ari. Una. Pa. 7.-D. Tal. Dar. Pi. 8.-Abat. Podador. 9.-Otul. Ra.Ira. 10.-Ir. Ria. Mos. D. 11.-Rialla. CC. A. 12.-Garra. S. A. L.

Verticals.- 1.-Foradada. I. G. 2.-Oca. ter. Borra. 3.-Natalitat. Ir.4.-Ere. Aturar. 5.-Ris. Tul. Lila. 6.-An. Ran. Al. 7.-Acabador. As. 8.-L. All. Adam. 9.-Au. Lepra. Oca. 10.-Jnta. A. Disc. 11.Diari. Por. L. 12.-Ar. R. Irada.

BROU DE LLETRES

Dins aquest brou de lletres hi trobareu deu noms de cases de foravila.

S S Ó N B E R G A P C
 A S A D F H I D S J D
 B L E B S G L 5 A F E
 O D N S E M M C R S S
 G T R S S S R M E O E
 U N O X V I O A A N T
 R A D G O N T T L P L
 A C M X L F F G A I O
 P I O I T E S L E M T
 N L T Z E R A M F S S
 R A S D S B C K J G E
 R A S D S N C K J G E
 G C M N I L O T I H S
 O S O N V I V E S N O
 P R S E S A S R D G L

Demografia

NAIXAMENTS

Na Bàrbara Membrilla Bauzà, filla den Julian i n'Antònia, neix dia 7 a Sant Llorenç. Enhorabona!

Na Maria del Mar Fuster Sánchez, filla den Miquel i na Magdalena, va néixer dia 8 a Son Carrió. Salut!

MATRIMONIS

En Rafel Pastor Riera i na Margalida Eugenia Juan Mascaró es casaren a Sant Llorenç el dia de Sant Pau. Salut!

En Sebastià Miquel Matamalas i na Margalida Galmés Ginart feren s'esclafit a Sant Llorenç dia 8. Enhorabona!

DEFUNCIONS

Na Maria Gelabert Jaume, fadrina, va morir dia 12 a Sant Llorenç, tenia 87 anys. Al Cel sia.

Na Juana Maria Riera Nadal, casada, morí dia 16 a Sant Llorenç, tenia 75 anys. Descansi en pau.

Maria Galmés

Solucions al brou de lletres

Sa Bogura, Son Vives, Sa Real, Son Pi, Ses Toltes, Son Berga, Infern, Sa Cova, Calicant i Ses Sitges.

ECOTROL ens ha fet arribar un dossier sobre la campanya de reducció dels moscards, la qual us resumim per considerar d'interès per als lectors, ja que l'Ajuntament s'hi ha adherit.

Objectius

1.- Reduir les poblacions de moscards entre un 60% i un 80%, eliminant les molèsties que ocasionen sense afectar la fauna insectívora.

2.- Adequar les èpoques de tractament amb el cicle biològic del moscard. Els assentaments originen nombrosos focus, fins i tot durant els períodes climatològics no aptes per al seu desenvolupament:

- + Aigua estancada
- + Nutridors
- + Temperatura
- = Moscards

Podem trobar aquestes condicions a soterranis inundats, sales de màquines d'hotels, restaurants..., fosses sèptiques, estacions depuradores, etc.

3.- Reduir al màxim l'ús de pesticides, utilitzant productes més específics i menys agressius per al medi ambient.

4.- Cartografiar les zones en funció de les seves característiques i intensitat del problema.

5.- Reduir al mínim les possibilitats de contagi de malalties transmeses pels moscards.

Metodologia

1.- Prospecció inicial.

En coordinació amb la persona designada per l'Ajuntament i coneixedora del terme municipal es procedirà a cartografiar, delimitar i tipificar les zones susceptibles d'esser tractades.

2.- Delimitació de les zones de cria.

Després de la prospecció inicial es classificaran les distintes zones en funció de llurs característiques particulars (accessibilitat, vegetació, característiques de l'aigua, espècies, fauna annexa, cicles biològics...)

3.- Tractament

Per mor del retràs de l'inici de la campanya respecte al cicle biològic del moscard, es procedirà a aplicacions terrestres de xoc durant el primer mes, i de seguiment durant els successius.

El tractament aeri larvicida es durà a terme mitjançant dues aplicacions després de les primeres pluges de setembre, coincidint amb el segon cicle de reproducció anual. El primer cicle es produeix pel mes d'abril.

4.- Mitjans

Aeri: Sistema micronair, utilitzant cinc litres de mescla per hectàrea.

Alçada del vol: de cinc a vuit metres.

Amplada de cada passada: de vint a vint-i-cinc metres de banda.

Nivell de renou: el normal dels motors d'explosió.

Terrestre: Equips constituïts per un

professional i tècnics en tractaments biològics, amb màquinària d'alta pressió i diferents volums d'aspersió muntats sobre vehicles homologats.

Control i seguiment: Material i aparell de laboratori per a la classificació de les zones i la caracterització física, química i biològica dels tractaments.

5.- Productes

De tipus larvicida, d'origen biològic a base de microorganismes de l'espècie *Bacillus Thuringiensis* serotipus H14, autoritzats per la seva innocuïtat i alta especificitat.

6.- Tipus d'acció

Encaminades a reduir, no a eliminar les poblacions de moscards que per diverses raons presenten una acció negativa sobre la salut pública.

a) Biològica: S'actuarà per afavorir l'acció de depredadors naturals del moscard (introducció de peixos largívors als medis amb aigua permanent, conservació de les aus insectívores)

b) Física: Totes aquelles accions tendents a reduir o evitar la formació de condicions propícies per al desenvolupament del moscard, les quals exigeixen la col.laboració municipal i ciutadana:

Pous: tapar-los amb mosquiteres.

Piscines fora d'ús: desinsectar i desinfectar.

Sifons exteriors: mantenir un tel de fuel a la superfície de l'aigua.

Desaiguaments: instal.lar al nivell més baix, amb pendent suficient.

Fosses sèptiques: Tancar-les hermèticament i tapar les ventilacions amb tela mosquitera.

Cambres d'aire: cobrir amb mosquiteres els sistemes de ventilació.

Safareigs: posar-hi peixos de colors.

Barques: no deixar que s'hi acumuli aigua.

Sífiques i basses: posar-ho en coneixement de l'Ajuntament.

Obres en construcció: evitar l'acumulació excessiva d'aigua.

Curs 1968-69

"Promoción de la mujer rural"

Del títol no me'n record gaire bé, però era una cosa així.

Els estudiants francesos havien fet pinya amb els treballadors de les factories automobilístiques i havien organitzat la festa-lluïta del maig del 68. El principi de la fi. La revolució dels joves enfront del poder establert. El pensament, la filosofia, la utopia..., la imaginació al poder!

Pals, pedres, barricades, fer l'amor en els carrers del barri llatí, qualsevol cosa servia d'arma per enfrontar-se a la policia francesa.

Posteriorment l'ona arribaria a Espanya i els estudiants també farien carreres amb els grisos. A Barcelona i Madrid, fonamentalment, també hi hauria ferits i bales de goma que xiulaven sobre els caps dels estudiants.

...

A Sant Llorenç tot seguia el seu ritme. El sol sortia devers el puig de Sa Font i es ponía a l'indret de Bellver. La brulla ventrellava, els ocells s'apa-

rellaven... i s'havia muntat un curs de *Promoción de la mujer rural*. Ja se sap: cuina, labores, punt mallorquí, una mica d'escoleta, taules de gimnàstica per als infants... cosetes d'aquestes que no fan mal a ningú, ni solucionen res, però despolven una mica la il·lusió al fer-nos creure en l'aparició d'aires nous.

Un curs muntat i dirigit per una decadent Secció Femenina però que encara servava uniforme i estils de direcció.

Cursos, en certa manera, precursors dels que posteriorment arribarien a la vila sota la denominació de Promoció Professional Obrera (PPO), i també dels actuals del INEM.

Aleshores, un servidor, era mestre en atur-preparant-oposicions i, tal vegada, per ésser també jutge i cronometrador atlètic, -si no és per aquí, o per haver fet campament de la OJE, no sé d'on podia sortir el convit- em demanarem per encuidar-me'n de la gimnàstica dels nins. Vull dir que hi estava una mica integrat. Les monitores em feien cas i em convidaven a algún cafet i jo hi aportava temps i dedicació.

D'aquell curs en record la taula de gimnàstica, les mirades per sobre l'espatlla d'algun mestre i el final de curs.

Va ésser gairebé apoteòsic. Amb el pati davant de l'escola ple de gent fèrem teatre llegit, poesies i cançons.

El fi de festa, reflectit a la fotografia, representava la reaparició pública de la singular veu de l'Amo Antoni Fai, molt ben acompanyat en aquesta ocasió per lers guiterres de l'amo *En Tità Tareu* i l'amo *En Reus*, i la ximbomba d'*En Pedro Juan*. Jotes, mateixes, ximbombada... una mica de tot.

La fotografia és ben clara i les fesomies no menten. Veiam quantes persones de les no assenyalades serieu capaçes de conèixer. Solament dues pistes, car no viven a la vila. La nina que hi ha vora la orella esquerra de l'amo Antoni és Na Margalida Cladera, mestra; filla de Donya Catalina, aleshores parvulista de Sant Llorenç. L'al.lota que hi ha vora el dintell del portal, la que és més aprop de la fusta de la porta, és Na Margalida Corema.

Apa idò!

Guillem Pont